

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XVIII. Romani consulatus consideratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

manis & Gallis in mentem veniret Hebraeo nomine, & quidem tam generali nouam dignitatem insinquare? Si tamen ab Heber vsque nomen est quaerendum, rectius dicemus Barones בריינים Bationim, dictos quasi ברי, electos, serenos, puros, hoc enim significatu vsitatus vtuntur Hebraei. Sed cum inter Germanos & Gallos ea dignitas sit, malo ex eorum lingua, & quidem antiqua, quam exteris petere significationem. Quibusdam in viribus, vt in aurea Moguntia, quidam opificum Magistri, quorum cura est, operas peregrinos aduenientes curare & dirigere, Patres appellantur. Audire tamen & alios iuuat, Vassos esse eisdem nonnulli putant, sed ostendit Petrus Greg. Tolos. diuersos esse, l. 6. Syn. c. 10. Barones

Vassus qui dicitur.

apud Germanos & Scotos diciem quod Vassos Regios, testatur Hector Boethus. Et eo nomine contineri Blondus voluit. Eoque nomine aliqui putant Regni capitaneos dictos & magnates, omnes Duces, Comites, Marchiones. Et Otho Frisingensis Guillelmum Marchionem de Montiferato inter Italia Barones refert. Et antiquis quoque in Gallia, Barones, Comites dici placuit aliquando, vt pluribus docet Rhenatus Chopinus. Baldus autem hunc à Langhardis magnum Castellatum vocari notat, & in Gallia quoque Boerius, eumque esse qui infima, media, & summa coercionis ius in arce quadam concessione Principis obtinuerit. Sussistantur alii Barones

Vallusfor.

eum dici, qui Vallusfor magnus & Capitaneus Regis in feudis dicitur, quem de plebe aliqua, vel de parte Princeps inuestiuit. Aliis autem placuit quemlibet infra Comitem habentem aliquam dignitatem dici Baronem: Voluerunt enim digniorem esse Comitatum Baronia. Neq. vulgo probatur sententia eorum, qui has dignitates confundunt, eo quod saepe vtreg, nomen in iure simul vt diuersa. Quidam & supremam post Regiam potestatem Baronis, quod ad clericatus iura pertinet, eosq. Barones à Graco verbo βασις dictos autumant, q. grauitate, dignitateq. ceteros Dominos Beneficiarios antere debeant: eiusq. rei testimonium ex Cicrone citant ad Atticum. Apud Patronū, & reliquos Barones te in maxima gratia posui, &c. Vbi tamen alii Varones legunt. Alii Barones à forma edificiū clientelaris deducunt, q. domus vndiq. oclusa, & substructa turribus, Baris à Palestinis dicantur teste Rhodigino.

Vnde Barones dicti.

Sed si ex aliis linguis nostram interpretari liceat, mihi verior declinatio videtur ex Hebraeo sermone, vt Baro dicatur, veluti creatura noua, & creatio quae nō sit nec Dux, nec Marchio, nec Comes, sed nouum quid. Sic n. Hebraei dicunt, bara ברא creatur, & בריינים signentur, creaturam nouam, vel à barach ברא elegit, vt dicatur Baro, electus. Et apud Rabinos etiam בריינים Barion dicitur satelles, qui dicitur vulgo spatharin, spadacin. Et c. 11. Vassos ostendit maiores Principes dici, & Vallusfores, & Vallusfinos. Verba eius. Vallusfores putant dictos, q. ad vallus flarent Dominorum: sicut & apud Reges Hebraeorum fiebat. Minores Vallusfores, Vallusfinos quoq. dixerūt. Et iterum qui à minoribus Vallusforibus feudum accipiebant, dicebantur minimi Vallusfores. Sic itaq. tres gradus Vallusforum, Maiorum, minorum & Minimorum. Eratq. liberum communi iure minoribus, auferre à minimis feudum pretio restituto, si illud illis vendidissent: non tamen licuit Mediolanensi consuetudine, quia eiusdem iuris sunt minimi ac maiores. Horum omnium respectu Seniores dicuntur Duces, Comites, Marchiones, qui à Rege feudum accipientes aliis dederint, quasi primi Feudatarii ante maiores Vallusfores. Ex voce hac, Seniores, deducta vox Seigneur. Vallusfores etiam milites dicuntur Seniorū. Ita n. sepe Conradus I. in lege addita Francicis, & Longobardicis, titulo de beneficiis, & terris tributariis vsurpat. Sic vsurpauit Pipinus in lege, quam de re in tertiatia hoc modo tulit: Vt nullus comparet Caballum, Bouē, Iumentum, vel aliam rem, nisi illum hominem cognoscat, qui eum vendiderit, aut de quo pago est, aut vbi manet, & quis est eius Senior. Dicebant Franci Vallus & Vassos, vt exat tit. de Vassis Dominicis & Ammonius ait, Carolum Magnum ordinasse per totam Aquitaniam Comites, Abbatesq. nec non alios quā plurimos, quos vulgo Vassos, inquit, vocat, ex gente Francorum. Et alibi tradit, Tassilonem Ducem Baiuariae venis-

se cum Primoribus gentis suae, & more Francico in manus Regis, in Vassaricum manibus suis semetipsum commendasse: fidelitatemq. tam ipsi Regi Pipino, quam ipsi filiis Carolo, & Carlomanno iureiurando supra Corpus S. Dionysii promississe, &c. Similiter & omnes primores ac maiores natu Baiuarios. Quidam dicunt, appellatos Vassallos à vas radis, eo quod in forma fidelitatis obligationem iurauerint Domino, alii dicunt à nomine Francico Vassi, quod fortē significat. Nempe quod Domini feuda delectis fortibus militibus concederent. Bassalar lingua Turcica homines precipui dicuntur, vt si liceat ita loqui, capita, qui propter Consilium semper Principem comitantur: Sic Sattapa & maiores dignitatis homines, Turcis etiam appellantur Bassa, quorum & alii alius maiores. Sic Bassa à basis aliis pro dignitate honorantur. Itaque forte & βασις quasi Vassi dicti sunt.

CAPVT XVIII.

Romani Consulatus consideratio.

§. 1. IN ciuitate Romana primaria exactis Regibus dignitas fuit Consulatus, quo quidem in Magistratu creando, ornandoq. multa sapientissime, aliqua minus prudenter instituta inuenio. Non q. sapientia deficerentur, sed quod metu, æmulatione, cupiditate recti metas transilirent.

Leges Romanorum ex contentione lata quietem impedierūt. Primi Consules pulsus Regibus.

§. 2. In Consulibus creandis principio integerrime actum est: Duo à Præfecto urbis ex commentarijs Seruij Tullij creati sunt, anno urbis conditæ ducentesimo quadragésimo quarto. L. Iunius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus, idq. Comitibus Centuriatis.

In Comitibus Centuriatis diuites praeualebāt.

Centuriata Comititia prætulit Serui, ne in humiliorum manu essent Comititia. Nam cum esset maior pars pauperum, nihilominus in ditissimorum potestate erant Magistratus; Sex classes erant, prima erat ditissimorum, altera diuitum. Centuriæ erant centum & nonaginta tres, in prima classe erant Centuriæ 98. secundā viginti. Duæ igitur illæ classes consentientes Magistratus designabant. Ceteri Magistratus minoris tributis Comitibus creabantur, in quibus cum plus valeret populus, Q. Fabius, & P. Decius turbam Forensē quæ mista fuerat omnibus tribubus in quatuor vrbanas coniecit tribus. Atque ita semper in præcipuorum potestate fuere Comititia, quod magno opere curandum est in liberā Republica, ne improbi & egentes eum designent Consulē, cui affligi & euerti Rempublicam expedit.

Tributorum Comitiorum vis ad diuites translata.

§. 3. Aetas Consularis, annorum erat 42. nec nisi decem annorum spacio ordinarius ad eum reditus; quin & hoc seruatum, vt per gradus, & alios Magistratus bene gestos ad summam dignitatem aditus fieret. Hæc tamen omnia quandoq. vel ambitione, vel necessitate Reipub. mutata sunt. Postea ætatis ratio neglecta, Honor. Puer ad Consulātū euectus est.

Matura ætas Magistratum sit.

Claudian. Inter cum abula Consul
Proueheri posito signans modo nomine fastos,
Donaturq. tibi, qui te produxerat annus,
Ipsa Quirinali paruum te cinxit amictu
Mater, & ad primas docuit reptare curules.

§. 4. Consulū magnus honos erat. Nam primo, sella ei erat eburnea, plane regia. Hinc amplissima dignitas dicitur, omnibus dignitatibus antepositur, & ipsi est Imperatoribus expetitus honos. Statius l. 4. Sylvarum.

Signa honoris sella curulis.

Lucemque à Consule ducit

Omnis honor.

Deinde toga prætexta. Ab Imperatoribus ea dari solebat ævo posteriori. Vopiscus in probō, Te manet Capitolina palmata. Valerianus scripsit ad Aureliānum. Cape igitur tibi pro rebus gestis tuis coronas murales quatuor, &c. togam prætextam, tunicam palmatam, togam pictā, subarmalem profundā, sellam eboratam: nam te Consulē hodie designo, scripturus ad Senatū vt tibi deputer scipionē, deputer etiam fāsces.

Toga prætextata.

Hæc

Imperato-
res Consuli-
bus vana
reliquerunt,
potestatem
ademerunt.
Consulium
annus erat.

Hac in re illi largi, seruato Mœcenatis præcepto.
Consulibus honorem seruato, robur adimmo.

Tertio, Consulium nomine annus inscribatur,
quocirca interdum improborum nomina è fastis ab-
rasa: & merito queritur Claudianus.

Trabeata per vrbes

Ostentatur anus, titulumque effeminat anni.

Libanius eam describit dignitatem, quæ diu post
sine potestate mansit. Quid venerabilius esse posset, quam
vniuersum orbem terrarum solis instar nominis appellatione
continere, & omnium hominum in ore esse nomen, à parenti-
bus positum, cuius memoria multas habeat necessitates, iudi-
cia, nuptias, forum, portus, debita, venditiones, contrahentes,
paciscentes, litigantes, fidem per literas facientes, communi-
cantes, disidentes, filiorum opulentorum natales.

Priscorum
Consulium
potestas re-
gia.

§. 5. Potestas Consulium plane fuit regia. Liuius
vere l. 2. Libertatis autem originem inde magis, quia an-
nuum imperium cōsulare factum est, quam quod diminutum
quicquam sit ex regia potestate, numeres omnia iura, omnia
in signa primi consules tenuere. id modo cautum est, ne si ambo
fasces haberent, duplicatus terror videretur. Brutus prior con-
cedente collega fasces habuit, qui non acrior vindex libertatis
fuerat, quam deinde custos fuit. Omnium primum autem
noua libertatis populum, ne postmodum selecti precibus, aut do-
niis regis posset, iureiurando adiecit, neminem Romæ passuros
regnare.

Summum
Imperium
Reipublicæ
necessariū.

Primum tamen potestatis fastigium ad gerenda
bella delatum est, Exemplo Laconum, apud quos
Rex, & duo annui erant Imperatores. Hinc fasces, &
Lictores; omnia regio more. Postea tempore Impe-
ratorum vix vlla Consulibus permixta bella sunt.
Extra ordinem fuit, quod Belisarius Consul factus
bellum in Sicilia gessit, Magistratumque in prouin-
cia deposuit. Quamuis iam non Magistratus, sed va-
ni honoris latria erat.

Duo pari
potestate se
mutuo cō-
pescunt.

§. 6. Potestatem minuit primo additus socius
pari potestate, vt si vnus improbus esset, aut sedicio-
sus, à collega compesceretur, cum alternis fasces ha-
berent.

Deinde Imperium annuum, vt modestius impe-
rarent illis, quos aliquando Magistratus essent habi-
turi. Quod nunc quoque multis vrbibus moris est,
sed alio, quam apud Romanos, & feliciore modo.

Omnis po-
restas seipsā
semper au-
get.

Verum cum ne sic quidem quorundam imperio-
sa superbia satis compesceretur, postea constitutum,
vt ex Senatui sententiā iudicaret, agerentque, quin
etiam à Consulibus ad populum concessa est pro-
uocatio. Tandemque eo contentiois deuenerunt,
vt Consulium frangerent fasces, vt ad nomen non
responderent Liuius l. 11. A. Virgino. T. Veturio
Consulibus.

Tandem Tribuni illis oppositi. Hinc enim omnes
illæ cōtentiones ciuitatis diuise. Hinc vincula Clau-
dio minantur, Liuius l. 2. & l. 5. Tribunos militum in po-
testate Senatus esse iubent, & l. 7. Manlium dictatu-
ra se abdicare cogunt. l. 4. Populum in Consules con-
citant. Atque inter hæc patrum plebisque certami-
na, magnam partem ciuitas egit. Quia imperia inter
se concertantia habuerunt.

Summam
potestatem
inermem
esse volue-
runt.

§. 7. Exercitum non nisi Senatusconsulto, aut
plebiscito habuere. Iulius Cæsar in decem annos
Consul, & Dictator renuntiatus est, quod coacti fa-
cere, cum primum potestas fuit, vindicarunt. Augu-
stus etiam, quemadmodum tribunitiæ potestatis esse
cepit, ita Proconsulare etiam Imperium habuit.
Dio ait: αὐτὸς πάλος εἰς αὐτὴν καὶ δάπαλα, ὥς μὴ τὸ ἐκ τῆς ἐξουσίας
τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἀλλοτρίου τῆς ἐξουσίας. Proconsul creatus,
hoc est, consulari potestate semper in perpetuum, vt nec ingres-
su in Pomerium potestatem deponeret. Alioqui ingressus
vrbem Imperium Proconsulare perdebat. Africano
superiori ob ingentia in Rempublicam merita per-
petuum Consulatum quidem plebs detulit, sed ille

Augustus
omnium
potestates
ad se traxit

maiore modestiā reculauit. Domitianus decem &
septem Consulatus non sine irrisione numerauit.

§. 8. Pecuniæ publicæ tractatio penes Consul-
lem erat, vnde & Cæsar Consul aureos lateres suffu-
ratus æneos auratos in eorum locum substituit. Hoc
quidem magnum fuit, sed postea ea cura aliis com-
missa est. Cæsar primo ingressu ærarium aperuit, &
Tribuno vetanti mortem minatus est. Protulit
vero aureorum laterum 260000. & 3000000. in nu-
merato: summa est 26. millionum.

Pecuniæ
custodia nō
facile vni
commit-
tenda.

§. 9. Consulius erat ordinarium, Senatum con-
sulere. Id adeo seruatum est, vt Imperator non nisi
speciali priuilegio, Senatum conuocandi potesta-
tem haberet. Itaque Senatusconsulto datum hoc
legimus Vespasiano. Vtique ei Senatum habere, relatio-
nem facere, remittere, Senatusconsultum per relationem, dis-
cessionemque facere liceat, &c. Vtique cum ex voluntate, au-
thoritate, iussu, mādaturæ eius, præsentere eo Senatus habe-
tur, omnium verum ius perinde habeatur, seruetur, ac si è lege
Senatus edictus esset, haberetur.

Concilium
conuocare
licet supre-
mo tantum
Magistra-
tui.

Solebat itaque hoc ius Principibus dari. Consul
autem ille referebat, qui eo mense fasces habuit. Ar-
que hoc ordinarium, solebant tamen Senatores
interdum petere, vt ad Senatum referrent, ipsique
de rebus vrgentibus perorare. Magnum tamen in
Consule momentum fuisse constat ex Philipp. 8. ini-
tio, aliisque.

§. 10. Creati sunt Tribuni militares, consulari
potestate Anno vrbis 309. post Annum 396. esse
desierunt, nec eo tempore continuo, sed pene al-
ternatim cum Consulibus Magistratum iniierunt.
Causa creandi Tribunos militares consulari pote-
state, quia Consules plebeios facere patres recu-
sarunt, Tribuni experierunt. Maluerunt itaque
Tribunos, quæ ex plebe & patribus essent, & pri-
mo quidem ex patribus tres electi sunt, contenta
plebs fuit, quod sui habitatio esset; deinde quatuor
ac tandem sex partim patritij, partim plebei sunt
facti. Tandem octo Liuius l. 5. initio, miror autem
quosdam mendum putare eius loci, nec octo fuisse
vnquam, cum id Liuius refutet. Pace alibi parta, Tribuni
Romani Vtique in armis erant, tanta ira odioque, vt vi-
ctis finem adesse appareret. Comitibus vtriusque populi longè
diuersa ratione facta sunt. Romani auxere tribunorum mi-
litarum consulari potestate numerum octo, quot nunquam an-
te creati, M. Aemilius Mamercus iterum, L. Valerius Potitus
tertium, Ap. Claudius Crassus, M. Quirtilius Varius, M. Iu-
lius Tullus, M. Postumius, M. Furius Camillus, M. Postumius
Albinus.

Consulatu
iam exso-
luto nomina
Magistra-
tus creant.

Verum magna in eâ re fuit plebis moderatio,
quod Annis 44. nemo è plebe creatus sit Tribunus
militum in castris, quamuis de Consulibus con-
tenderent, vt appareat nobilitatis superbiam, non
plebis maleuolentiam causam fuisse, vt Magistra-
tus communicarentur in finis.

§. 11. In hac Magistratus summi creatione, & ad-
ministratione multa sunt, quæ requiro. Nam reve-
ra male veteri consulum Reipublicæ fuit. Fons
mali, quod potestas annua semper nouas spes cu-
pidis mutationum iniiciens ad continendum po-
pulum parum auctoritatis, parum virum habuit.
Id mihi Romani ipsi concedunt. Liuius l. 2. Liberi iam
hinc populi Romani, res pace belloque gestas, annuos Magi-
stratus, Imperiaque legum potentiora, quam hominum per-
agam, qualibet ut latior esset, proximi Regis superbia fe-
cerat. nam priores ita regnarunt, vt haud immerito omnes
deinceps conditores partium cepte vrbis, quas nouas ipsi sedes
ab se aucta multitudini addiderunt, numerentur: neque am-
bigitur, quin Brutus idem, qui tantum gloriæ superbo exalto
Rege meruit, pessimo publico id facturus fuerit, si libertatis
immatura cupidine, priorum Regum alicui regnum extorsis-
sent. Quid enim futurum fuit, si illa pastorum, conuenarumq;
plebs

Annua ad-
ministratio
parum au-
thoritatis
habet.

Con-
firmat
Magi-
stratus.

In Co-
dignat
errare.

plebs transfuga ex suis populis, sub tutela iniuncti templi aut libertate, aut certe impunitate adepti, sublato regio metu, agitari cepta esset tribunitius procellis: & in aliena vrbe cum Patribus serere certamina, priusquam pignora coniugum ac liberorum, caritasq; ipsius soli cui logo tempore assuefecerat, animos eorum confociasset: dissipata res nondum aultae discordie forent: quas fouit tranquilla moderatio Imperii, eoque nutriendo perduxit, vt bonam frugem libertatis maturis iam viribus ferre posset. Fatetur ille sane liberum populum ita crescere non potuisse, quin Tarquinio tam seuo, tam superbo Rege adhuc viuo Dictatorem esse voluerunt, metu belli Latini. Egregie id Liuius exposuit l. 2. Creato (is Lartius fuit) Dictatore primum Romae, postquam praefere secures viderunt, magnus plebem metus incescit, vt intentiores essent ad dicto parendum, neq; enim vt in Consulibus, qui pari potestate essent, alterius auxilium, neque promotio erat: neque vllum vsuq; nisi in cura parendi auxilium. Paulo post Posthumius Dictator cum Tarquinio depugnat. Deinde sublati Regibus geminata tyrannis, & plebis mox seditio coorta est. Liuius l. 2. Appio Claudio, & P. Seruilio Consulibus ea coepit. Iam prope erat, vt ne Consulium quidem maiestas coerceretur hominum. Et paulo post: *Sauire inde vtiq; Consulium alter, Patresq; sed plebi creuerant animi, & longe alia, quam primo insisterant via grassabantur: Desperato enim Consulium, Senatusq; auxilio, cum in ius duci debitorum vidissent, vndiq; conuolabant: neq; decretum exaudiri Consulibus praestrepit & clamore poterat: neq; cum decreuisset, quisq; obtemperabat, vt agebatur, metusq; omnis & periculum libertatis, cui in conspectu Consulium singuli a pluribus violarentur, in creditores a debitoribus vertebat. Tandem secedit, & ne Sacramento teneretur occidere Consules constituit.*

§. 12. Causa cur Consulatus non sit Magistratus idoneus, est multiplex: nam ambienium est, annuus est, imperitorum est, amulorum, & in eos quos timer, quos multas ob causas offendere non potest.

Consulatus infirmus Magistratus. Fons primus infirmitatis est in eo Magistratu, quia etsi aliquando virtuti, constantiae, integritati praemium est datus Consulatus, saepius tamen blanditijs, & ambitioni cessit. Primo frequentissime datus est disertis, Cicero de petitione Consulatus. Non potest qui dignus habetur patronus Consulatu, indignus Consulatu putari praesidia, itaq; etiam per summam iniquitatem parabant, & priuatum fauorem. Idem Cicero. Deinde & amicorum multitudo, & genera appareant: habes enim ea, quae noui non habuerunt, omnes publicanos, totum fere equestrem ordinem, multa praeterea municipia, multos abs te defensos homines, cuiusq; ordinis, aliquot collegia: praeterea studio dicendi conciliatos plurimos adolescentes, quoridianam amicorum assiduitatem, & frequentiam. Hac cura vt teneas & commendando, & rogando, & omni ratione efficiendo, vt intelligant, & quid debent tua causa, referenda gratiae, & qui volunt, obligandi tui tempus sibi aliud nullum fore. Monet deinde vt optimatibus, & nobilibus sese committeret. Hinc videmus nullum adeo improbum, qui ob scelera spem consequendi Consulatus amiserit. Admiranda sunt, quae de Antonio & Catilina, Galba & Cassio scribit Cicero, & tamen Competitores erant Consulatus. Tribus vt haberent, promissione, spe, munere eas inducebant. Hinc salutatores, deductores, assessorum, amici, qui omnia ad ambitionem candidati, nihil ad Reipublicae salutem referebant. Hinc in populari petitione, & praestatione, illa illecebra, & fuci, nomenclatio, blanditiae, assiduitas, benignitas, rumor, spes: Hinc illa candidatorum lex, ne committerent, vt dicere quis posset, se non esse rogatum, aut non valde, & diligenter rogatum. Promissiones honorifice, & largae, largitiones effusivae hoc saepe effecerit, vt Consulem facerent, quem habere filium nemo bonus vellet. Hinc pestes illae Reipublicae, Sequestres, Interpretes, Diuiores. Cum igitur pecunia, & sceleribus ad dignitatem venirent

plurimi, non potuerunt illi cum dignitate, aut bono publico administrare Rempublicam, quam virtute obtinere non potuerunt. Cæcati itaque pecunia viros insignes repulerunt.

Q. Aelius Tubero q; lectulos punicanos haedinis pellibus strauisset, & pro argenteis vasis famia exposuisset, à Prætura repulsus est. Paulus Aemilius repulsus suis campum fatigauit, nec nobilitatis splendore, aut animi bonis efficere potuit, quo minus aduersos haberet Quirites. Metellum eadem inuidia mactum è campo depulit. Summum vero populi Romani dedecus fuit, Vatinius in Prætura Prælatum Catoni.

Maius malum hac ex re ortum est, vt Magistratus illi saepenumero egentibus conferrentur, qui in largitiones opes omnes effuderant. Quomodo ergo in his auctoritas, vigor, existimatio esse potuit, qui nisi ex iniuria, venditis sententijs, corruptisque iudicijs, ex Prouincialium spolijs tantum rapinarum congeffissent, quod sibi, & iudicibus satis esset, mox deposito Magistratu in nexum trahendi essent.

§. 13. Quod si boni, fortes, æqui, rerumque periti essent Consules, omnem nihilominus vim Consularis Imperij breuitas temporis eludebat. Nam hoc ipsum quod annuus tantum esset Magistratus, fortitudinem & fiduciam imperantis retundeat, & qui inuiti parerent, vel offensi essent, singulos dies in numero habebant, designatus etiam Consul saepe infestus, aut quamuis beneuolus, successor tamen imminerebat. Sed nihil æque operat, quam imperitia eorum qui creabantur, nam in singulos annos nouum Rectorem deligebant, quod perinde est, ac si Princeps quispiam, aut ciuitas singulis annis nouum medicum, qui nullum vnquam sanasset, sibi deligerent, & eius artem vitae suae discrimine periclitarentur, quæ infania maior etiam censeretur, si fauore aut muneribus capti imperito committerent sanitatem. Quocirca pleraque vrbium liberarum in Germania Consulatum quamuis mutent, in viris expertis tamen permanere permittunt. Optime cautum est legibus Coloniae Agrippinae, vt inter sex maneat continuus Consulatus, ita vt tertio quoque anno ad vnumquemque redeat. Quæ ex re hoc commodi consequuntur, vt nec vnus sit nimia potentia, nec ab imperitis rerum gubernentur: in locum defuncti Consulis Senatusconsulto exploratae fidei Senatorem, virtutis, prudentiae substituant, ille suo anno cum collegâ vetere Magistratum init, à consuetis itaque gubernantur, nemo ad Consulatum aspirat per ambitionem, quia vnicus aditus est, si Senatus prudentiam, vigilantiam, constantiam, iustitiam, in regendo dexteritatem approbat.

§. 14. Verum quod omnium cladum origo fuit, in Consulatu Romano nullae vires fuere, quibus potentium iniuriæ comprimerentur. Nam in primis magnis simultatibus agitabantur, vt interdum patriam atque exercitum proderent. Sicutum ad Veios, vt testis est Liuius lib. 8. Tribuni militum Consulari potestate erant Sergius & Virginius, alteri alter iniussus, infestusque. Is cum pleraque Castra oppugnata, superatas munitiones, vtrumque inuehi hostem nunciaretur, in armis militum tenuit: si opus foret auxilio, collegam dictitans ad se missurum. Huius arrogantiam pertinacia alterius aequabat, qui ne quam opem ab inimico videretur perisse, vinci ab hoste, quam vincere per ciuem maluit. Diu in medio caesi milites, postremo, desertis munitionibus per paucos in maiora Castra, pars maxima atque ipse Sergius Romam perenderunt, vbi cum omnem culpam in collegam inclinaret, accersi Virginius ex Castris, interea praesse Legatos placuit. Alia deinde in Senatus res est, certatumque inter Collegas maledictis: pauci Reipublica, huic atque illi, vt quosque studium in priuatum aut gratia occupauerunt, adsum.

Sine auctoritate imperat, mox priuatus futurus.

Contra potentes Consulatus erat infirmus.

Consules
infestis plebi

Non potuisse coerceri vllum Senatorem à Consule, si quis modo animum obfistendi haberet, multa docent exempla. Nam factio Patriciorum pro commodis plebis nihil agi sinebat, atque hoc agebatur, vt Consul Dominatum nobilitatis firmaret. Si quis vero gratiam plebis captaret, nã ille facilem contra omnia Imperia patricia receptum habebat. Aderant deinde alia, quibus iustitia defendi, iniuriæ inhiberi non poterant, conspiratio nobilitatis, agnationes, affinitates, aliorum in eandem dignitatem successiones, spes reciproca dissimulationis. Nec vnquam nobilis inuentus est Consul, qui ita Magistratum gereret, vt aequabili iustitiâ, & plebe defendendâ parium in se odia concitaret, neque enim decrant, qui clam ac palam insidias, necemque machinarentur. Magis itaque laudo Veientes, qui tædio annuæ ambitionis, quæ discordiarum causa fuit, Regem creauerunt.

Sumptus
Consulatu,
& aliorum.

§. 15. Nimij quoque in Consulatu sumptus facti, vnde ad inopiam multos vnus anni purpura redegit. Ne vero quisquam immerito reprehendit terrarum Dominos arbitretur, audiatur prudentissimum iudicem Lipsium. l. 2. de Magnit. Rom. c. 11. *Capita impendiorum dicam. De quibus vniuersè sic Lactantius: Quid dicendum est de iis, qui populari leuitate ducti, vel Magnis vrbibus suffecturas opes, exhibendis muneribus impendunt: Item Ambrosius: Magistratus in theatris, mimis, & athletis, gladiatoribus, aliisque huiusmodi generibus hominum totum Patrimonium suum largitur, & prodigit, vt vnus hora fauorem vulgi acquirat. Merito damnantur, atres damnosam hanc insaniam, & qua priuatos homines bonis per ludum exiit, Principes ipsos attenuat, & delibat. Atque id discere cum ex frequentia eorum potes, tum ex apparatu. Vnus Augustus fecisse ludos se dicit, suo nomine quater & vices, pro aliis Magistratibus, qui aut abessent, aut nõ sufficerent, ter & vices. Ego vix arbitror, vllos ex istis Principalibus ludis minoris quingentes, aut & milles sestertio sterisse: quod Apparatus & Pompeia facile persuadebunt. Nam ecce in ipso Theatro, Amphitheatro, aut Circo adornando qui saepe sumptus? Cum semper gratia aliqua, & illicium nouitatis in ipsa formâ quaereretur: Et Nero (pro exemplo) Theatrum totum, non Scenam eius tantum, auro illeuit & obtexit. Sed & quidquid illatum fuit, & omne instrumentum, ac choriagium, aureum: itemque vela qua superne contra solem obumbrabant, purpurea tota, & aureis stellis interstincta. Ex quo & dies ille Aureus appellatus. Dio Cassius hoc in Nerone. Et Plinius id ipsum adsignificauit: Nero Pompeii Theatrum operuit auro, in vnum diem, quo Teridati Regi Armenia ostenderet. Quid Iulius Caesar, ante Neronem, & nondum Princeps? Is primus in Aedilitate, munere Patris funebri, omni apparatu arena Argenteo usus est: feræque argenteis hastis laceffere, tum primum visum. Mox, quod etiam in Municipiis emulantur, C. Antonius ludos scenâ argentea fecit.*

Principes
imitati ci-
ues.

Et deinde. Sed dices Principum virorum modo hæc fuisse. Erras: De Milone hoc iam olim Cicero, tria patrimonia in has reseffuisse, de Messala quodam Vopiscus, cum Stomacho ista narrat. Legat hunc locum Iunius Messala, quem ego libere culpæ audeo, ille enim patrimonium suum scenicis dedit, heredibus abnegauit, matris tunicam dedit mima, lacernam Patris mimo: & rectè si auxilio pallio aurato atque purpurato profirmate tragædus vteretur. Iam quid lineas petras Aegypto loquar, quid Tyro & Sidone tenuitate pellucidæ micæ purpura plumandi difficultate pernobiles: Donati sunt ab Atrebatibus, birri petiti, donati birri Canusini, Africane opes in scena non prius visa. Et hæc quidem iccirco ego in literas misi, vt futuros editores pudor tangeret, ne patrimonia proscriptis legitimis heredibus mimis & blateronibus deputarent.

Omnium fuit ingens sumptus; in morem enim abierat conuiuium consulare, & triumphale. Plin. l. 14. c. 15. Quid non & Caesar dictator triumphis sui cæna vini Falerni amphoras Chii cados in conuiuiis distribuit. Idem Hispaniensi Triumpho Chium & Falernum dedit, Epulo vero in

tertio Consulatu suo, Falernum, Chium, Lesbium, Mamerinum, quo primum tempore quatuor genera vini apposta constat. Postea ergo omnia alia in Nobilitatem venerunt, circiter septingentesimum vrbis annum.

Hoc tamen amicorum gratulationi detur. Ludos dabant Consules summo suo & publico damno. Id vero superat oem furorem, & etiam cum honor tantum esset, non etiam potestas Consulatus, multi tamen iactura patrimonij emerent laruam demortui Magistratus. Ludorum impensas qui nescit, Romane antiquitatis ignarus est. Venationem exhibebant Consules. Claud. l. 3. de Laud. Stilic.

Retibus, & claustris dilata morte tenenda,
Ducendæq; fera, cupidas arcere sagittas,
Consulis in plausum casuris parcite monstris.

Magnarum res impensarum, nec eius quid priuatam vitam reditus erat. Dum itaque domi sumptibus certatur, empta sunt in Comitio spolia Prouinciarum, multo ardentius quam ferarum monstra.

Tum virides pardos, & cætera colligit austrum
Prodigia, immaneque simul Latonia dentes.

Neque ego sine causa insaniam sumptuum reprehendo, nam eam Imperatores populares leniuerunt; Aurelianus sumptu publico Consulatum dedit, non daturus beneficium, si non sumptum priuato perniciosum ipse sufficeret. Alij deinde Imperatores prudentiores sumptum contraxerunt, vt Alexander Severus. Nec defuit tamen cupidini sua miserrima ambitio, euerit sumptibus multi tolerabilius duxere, quam Consulatu carere. Leges ipse mecum sentiunt. Valentin. & Marcianus vetuere. Cod. 12. t. 3. Ordinem Consulatus ad antiquam reduximus sanctionem, vt sellam nostri honoris merito non rapiendi studio populorum agmina fecerentur, ac lucrandi cupiditate deposita venerabilem parentum habitum, & felicissima antiquitatis ornamenta conspicerentur. Hoc ergo exemplo etiam ceteros procedere Consules volumus, nec expendere eos sine effectu parimus. Cessante ergo ista spargendi vilitate amplissimi Consules procedentes, deinceps abstineant hoc errore perrendi, optimoq; Consilio operi necessario proficiat, quod erat incompetenter proiciendum. Ad restaurationem itaq; aqueductuum huius amplissima vrbis centena pondus auri præsintur per singulos Consulatus: vt & Consul patria se dedisse nouerit, & data notum sit mansura esse perpetuo. Dat. Asporatio & Herculatio Coss.

Non potuit ne quidem vetustas pati, vt ablata belandi, & pacificandi, (vt Nouell. 105. loquitur Imperator) potestate, sola largitate se Consules exhaurirent. Spargere omnino nummos Marcianus vetuit, Iulianus concessit, vt argentum spargerent, aurum vetuit. Verum audire leges expedit. Quid autem oporteat spargere in septem his processibus populo Consularem, melius nos designauimus, quam sicut Marciani diuina memoria constitutio dicit, Illa quidem abnegauit omnino munificentiam, nos autem corrigimus eam causam, voluntate eius, qui Consulatus habet honorem, disponentes, siue enim nihil voluerit spargere, non cogimus, siue rursus ad hoc venire voluerit, & ex argento muneribus honorare populum, nec hoc interdiximus, non tamen aurum spargere sinimus, non minoris alicuius non maioris omnino, non medi characteris aut ponderis. Sed argentum, sicut prædiximus.

Atque hæc de Consulul officio, honore, & potestate dicta sint, quam potestatem cum deficeret, dictatura fulciebant Romani, de qua suo loco dicam.

CAPVT XIX.

Magistratus Consulatu similes.

§. 1. Tribuni militares omnino Consulibus pariter fuere, ideoque vocati Tribuni militares consules.

Tribuni
militares
consules.